

Wat gebeurt er met de saldolijfrente eind 2020?

1 juni 2019 | Door Kees van Oostwaard
werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT

Rond de millenniumwisseling werd hard gewerkt aan de totstandkoming en de invoering van de Wet IB 2001. Een van de zaken waar iets voor geregeld werd, was de zogenoemde saldolijfrente. De belastingplichtige kon kiezen voor overgangsrecht. Dat overgangsrecht loopt volgens de huidige wetgeving 31 december 2020 af. Het kabinet gaat in de recent verschenen Fiscale beleidsagenda 2019¹ onder meer hier op in en komt met een wijziging.

Voorgeschiedenis

Vóór de invoering van de Wet IB 2001 was de saldolijfrente een gangbaar product. Kort gezegd gaat het hierbij om lijfrenteproducten waarvoor de premie niet in aanmerking kwam voor aftrek in de aangifte inkomstenbelasting. Reden was dat het product niet aan de vereisten voor aftrek voldeed.

Bij de invoering van de Wet IB 2001 had de belastingplichtige met een saldolijfrente de keuze² tussen:

1. afrekenen over het saldo per 1 januari 2001 en vervolgens belastingheffing in box 3;
2. uitstel afrekenen tot 31 december 2020 en vervolgens belastingheffing in box 3.

In 2001 kon worden verzocht om een belastingheffing van 45%. Ook in 2020 kan daarom worden gevraagd.

Wanneer van toepassing?

Hiervoor schreef ik over de saldolijfrente waarbij de premie niet voor aftrek in aanmerking kwam door de productkenmerken, ook wel de zuivere saldolijfrente genoemd. Maar de werking van het overgangsrecht is breder.

De formulering is dusdanig algemeen dat ook de lijfrente met een saldo eronder valt. Dat zijn lijfrenten waarbij op grond van de voorwaarden wel recht op premieaftrek bestond, maar om wat voor reden dan ook niet is toegepast. Het gaat dan om zowel pre-Brede-Herwaarderingslijfrenten als Brede-Herwaarderingslijfrenten met een saldodeel.³

Zonder nadere maatregelen geldt voor al deze vormen van saldolijfrenten dat eind volgend jaar over het saldodeel afgerekend moet worden. Met name bij de reguliere lijfrente waarvoor de premie op grond van de productvoorwaarden wel aftrekbaar was, levert dit praktische problemen op. Verzekeraars zijn in ieder geval niet op de hoogte van het feit of de premie al dan niet in aftrek is gebracht.

Voorgestelde oplossing

In de Fiscale beleidsagenda 2019 staat dat het overgangsrecht voor de zuivere saldolijfrente ongewijzigd blijft, maar dat voor de lijfrente waarbij de premie deels wel en deels niet in aftrek kon worden gebracht niet op 1 januari 2021 eindigt en de afrekenverplichting voor dat moment vervalt. Ongelukkigerwijs wordt deze laatste vorm de hybride lijfrente genoemd. Volgens de toelichting van de staatssecretaris zou het *“in stand laten van de afrekenverplichting voor deze producten [...] tot grote problemen voor de uitvoering leiden omdat de afrekenverplichting alleen voor het deel van de saldolijfrente geldt waarvoor geen premieaftrek heeft plaatsgevonden. Hierdoor zou na de beëindiging van het overgangsrecht (dus vanaf 2021) het product gesplitst moeten worden in een box 1- en een box 3-deel.”*

Voor de zuivere saldolijfrente wijzigt het overgangsrecht niet omdat *“met deze producten uitstel van de uitkeringsfase en daarmee de belastingheffing in box 1 naar de zeer verre toekomst en soms ook naar andere generaties mogelijk is.”*

De aanpassing van het overgangsrecht zal worden voorgesteld in het pakket Belastingplan 2020.

¹ Fiscale Beleidsagenda 2019, 27 mei 2019, kenmerk aanbiedingsbrief 2019-0000083393

² Op grond van onderdeel Q Invoeringswet Wet IB 2001

³ Dit geldt ook voor vanaf 1 januari 2001 niet in aftrek gebrachte premie met een maximum van € 2.269 en op voorwaarde dat de premie niet op of na 14 september 1999 is verhoogd.

Uitwerking en analyse

Algemeen

De door de staatssecretaris aangekondigde oplossing voor lijfrenten waarvoor deels wel en deels geen aftrek heeft plaatsgevonden, is welkom voor de praktijk. Niet alleen voor de belastingplichtigen met een dergelijke verzekering, maar ook voor de Belastingdienst. Die zou namelijk geconfronteerd worden met grote hoeveelheden verzoeken om afgifte van saldooverklaringen.

Uiteraard zou het nog beter zijn geweest als ook voor de zuivere saldolijfrente de afrekenverplichting per 31 december 2020 komt te vervallen. Want ook daar zal de afwikkeling niet zonder meer vlekkeloos verlopen (zie hierna).

Geen onbeperkt uitstel

Belangrijke overweging om voor de zuivere saldolijfrente het overgangsrecht niet te wijzigen, is om te voorkomen dat belastingheffing wordt uitgesteld naar de verre toekomst of andere generaties.⁴ Dat argument is te billijken. Naar verluid zijn in het verleden zuivere saldolijfrenten - met name bij BV's - afgesloten die min of meer onbeperkt kunnen worden uitgesteld. Dat de overheid daar een einde aan wil maken (of eigenlijk twintig jaar geleden al heeft gemaakt), is te begrijpen.

Naar mijn inschatting gaat het bij de zuivere saldolijfrenten niet om grote aantallen. Het budgettair belang kan dan ook niet voorop staan. Het lijkt veeleer een kwestie van belastingmoraal.

Lijfrente in uitkeringsfase niet afkoopbaar

Zoals ik hiervoor al aangaf zal de afwikkeling bij de zuivere saldolijfrente niet geheel vlekkeloos verlopen. Dan doel ik met name op de saldolijfrenten waarbij de uitkeringsfase al is gestart en het saldomoment nog niet is bereikt. De belastingplichtige met één (of meer) saldolijfrente(n) moet straks per 31 december 2020 afrekenen in box 1 (op verzoek tegen 45%). Dat geld zal lang niet altijd beschikbaar zijn. Het verplichte fiscale afrekenmoment zal afkoop dan stimuleren. Echter, een lijfrente in de uitkeringsfase is niet afkoopbaar. Dat geldt - voor zover mij bekend - voor elke verzekeraar. Belangrijkste reden hiervoor is dat een verzekeraar wil voorkomen dat een klant de (resterende) uitkering wil ontvangen in het zicht van overlijden. De kans

op overlijden is immers onderdeel van het tarief dat de verzekeraar hanteert voor de uitkering. Zit het geld vast in de uitkering, dan heeft de belastingplichtige een probleem.

Het devies is dan ook om niet nu nog (snel) een lijfrente-uitkering aan te kopen met de zuivere saldolijfrente, tenzij natuurlijk op 31 december 2020 het saldomoment al (nagenoeg) is bereikt (dan valt er namelijk ook niet (veel) meer af te rekenen in box 1). Maar uitkerende zuivere saldolijfrenten vallen ook onder het overgangsrecht en daarmee kan niet worden 'ontkomen' aan het afrekenmoment.

Kamerbehandeling

De mededeling over dit onderwerp in de Fiscale beleidsagenda 2019 loopt vooruit op het Belastingplan 2020 zoals dat op Prinsjesdag aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden. Dat betekent dat dit voorstel nog in de laatste vier maanden van dit jaar het volledige wetgevingsproces moet doorlopen. In die zin is de aanpassing van het overgangsrecht niet 100% zeker.

Het is goed dat de staatssecretaris op dit moment het voornemen kenbaar maakt. Er is namelijk nog genoeg werk te verzetten voor Belastingdienst en verzekeraars, met name om de (zogenoemde) renseignering tijdig te kunnen regelen. Daarvoor is de resterende tijd zelfs aan de krappe kant.

Slotopmerkingen

Het is een goede zaak dat de afrekenverplichting komt te vervallen voor lijfrenten waarvoor de premie gedeeltelijk aftrekbaar is geweest.

Prioriteit is nu om verzekeringnemers met een zuivere saldolijfrente goed voor te lichten, met name over de vraag of het verstandig is om al dan niet nog een lijfrente-uitkering aan te kopen vlak vóór het afrekenmoment.

⁴ Fiscale Beleidsagenda 2019, pag. 22